

Dányi József

„Sebed a világ...”

Az Eszmélet című költemény idézete áll Joós Tamás énekmondó, Samu Gabriella és Prikazovics Ferenc versmondók CD-jén, mely József Attila születésének 100. évfordulója alkalmából jelent meg.

A Vas Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület kiadásában megjelent lemez már külsőségeiben is az egyszerűség, a nemes tisztelgés jegyeit viseli, a borító grafikája nem hivalkodó és tartalmazza a legfontosabb információkat a hallgató számára.

Joós Tamás énekmondó – aki polgári foglalkozását tekintve a szombathelyi, oladi Művelődési Otthon igazgatója – nem először zenésít meg József Attila költeményeket, korábbi „A dolgok arcai” című kiadványán is találhatunk négy adaptációt a költőtől. Samu Gabriella és Prikazovics Ferenc a Vasi TIT Irodalmi Körének tagjaiként működnek közre a lemezen, amelyet több alkalommal irodalmi esteken, élőben is hallhatott a közönség.

Joós Tamással és Prikazovics Ferencsel Lentiben, a Költészet Napja alkalmából középiskolások részére szervezett előadás után találkoztunk és az új album verseinek kiválasztásáról beszélgettünk:

– *Mi volt a válogatás szempontja a cd-re került verseket illetően?*

P.F. – Nagyon hosszú volt a válogatási időszak, ugyanis már hat éve dolgozunk együtt és mindannyian nagy tisztelői vagyunk József Attila költészetének. Több műsorunkban is szerepeltek már a költő versei, így volt miből válogatnunk, voltak közös élményeink és elsősorban azokat a költeményeket választottuk ki, amelyek a mi szívünkhöz a legközelebb álltak. Ezen kívül az is szempont volt, hogy legyen a válogatásban olyan mű, amely kevésbé ismert, hiszen legalább olyan mondanivalóval rendelkeznek, mint az úgymond nagy József Attila költemények, csak eddig kevesebb emberhez jutottak el.

– *Hogyan történik nálatok az alkotás folyamata? Megszólít benneteket a vers, és ezek után kezdődik a dallamszerzés, vagy valamilyen más úton?*

J.T. – Talán inkább az előbbi. Nagyon sok verset olvasunk és hallgatunk, például több vers megzenésítésének gondolata is Latinovits Zoltán versmondása alapján jutott az eszünkbe. A műsorunkban elhangzott egyik verset pedig úgy ajánlották a számunkra. Bár többször végigolvastam József Attila munkáit, az Egyedül című verse valahogy nem akadt a kezembe, amit aztán egy ajánlás után dolgoztunk fel. A zeneszerzés egyébként mindig hangulatfüggő, általában egyedül szeretek maradni ilyenkor a költeménnyel. Érelődik bennem a vers, van amikor nagyon hamar, van amikor több hónapba telik egy-egy vers összeállítás, majd hangszerelése, amely egy újabb kérdés.

A lemez anyaga a Kedves Jocó című költeménnyel kezdődik, amellyel az előadók megteremtik az album alaphangulatát. A versmondók egymás után megismétlik a verssorokat, melyet Joós Tamás gitárjátéka és tiszta aláéneklése kísér. Az előadók a tartalmi változatosságot a versek sorrendjének jó megválasztásával, valamint a verselés, ének, együttes versmondás, zenei kíséréttel történő dal változatos előadás-módjával érik el.

Nagyon fontos kiemelnünk, hogy a két versmondó orgánuma igen jól illeszkedik egymáshoz, tiszta kiejtésük, átélt, felesleges pátozástól mentes szavaltuk jól érthetővé teszik a költő gondolatait. Joós Tamás akusztikus hangszereket – gitár, koboz, szájharmonika, furulya – használ a zenei kísérezhez, csak egy darabnál, az Egyedül című vers feldolgozásánál hallhatunk szintetizátort, de akkor is csak aláfestésként. A dallamok minden esetben egyszerűek, szinte belesimulnak a verssorokba, kiegészítik azokat oly módon, hogy a vers zenei lüktetése továbbra is uralkodó marad.

– *Mennyire könnyíti meg a zeneszerzést nyelvünk eredeti zeneisége, vagy épp a költő által összeállított összecsengő sorok?*

J.T. – Nagy mértékben megkönnyíti a dolgunkat. Figyelve a többi nyelvet, hallgatva más népek zenéit, a magyar nyelvnek – függetlenül attól, hogy azok számára, akik meg akarják tanulni, nehézséget okoz – pontosan a költészetben és a népköltészetben teljesedik ki zeneisége, amely megkülönbözteti más nyelvektől.

„Jó volna-e, ha megdermedne fönt
hűtlen a súlyos arany napkorong?
– Nem! Az a jó, ha a szobában
friss kávézag tolong.”

– Az előadást hallgatva egy ívet figyeltem meg, a tartalom, a mondanivaló tekintetében. A súlyosabb gondolatok jól komponáltak lettek elhelyezve a produkcióban.

P.F. – Ugyanúgy, ahogy a CD-n, a színpadi produkciók alkalmával is ügyelni kell arra, hogy egyfajta fokozatosságot vigyünk a műsorba. El kell jutnunk valahonnan valahova, tehát dramaturgiailag szerkesztettnek kell lennie a műsornak. Nagy öröm volt számunkra, hogy ezt a középiskolás közönségünk is érezte, velünk együtt éltek a diákok az előadás alatt.

– Egyébként mennyire fogékony a mai fiatalság a versre?

P.F. – Változó. Azt gondolom, hogy pedagógustól, családi indítástól is nagyban függ a fiatalok érdeklődése. Mindenesetre azt tudni kell, nem divat ma verseket hallgatni, pláne nem a fiataloknak. Voltak nagyon kellemes és szörnyű tapasztalataim is, legutóbb a Költészet Napján Szombathelyen is nagyon sok program volt, köztük egy olyan, ahol kisóvadások és kisliskolások gyűltek össze nagyon sokan, a Megyei Művelődési Központban és ők teljesen nyitottak voltak és öröm volt nekik verset mondani, hozzáteszem nyilván nem József Attilát.

Az album szerkesztését dicséri, hogy az egy órás időtartamú összeállítás felénél, egy színesebb, több hangszeres, hosszabb felvétel oldja, vezeti át a következő verses szakaszba a hallgatót. A „Tedd a kezed” című feldolgozás, nagyon érdekes, középkori

hangulatot idéző dallamával és a ritmushangszerek használatával. Itt is, mint a többi zenei kíséretnél érezhető az a tisztelet, amellyel az előadók a versekhez közeleltenek.

– Beszéltünk már a zeneszerzésről, az ihletről, hogyan döntöd el, milyen hangszer szerepeljen a dalban?

J.T. – Már a kezdetekkor érzem például, hogy egy adott dalnak citerára, kobozra, tekerőlantra kell íródnia és nem gitárra, mint például a Lopók között versnél, ahol a tartalom mindenképpen egy akusztikus népi hangszer megszólaltatását igényli. Mindenképpen megpróbálom a vers hangulatának megfelelő hangszert is kiválasztani, és például egy Weöres Sándor versnél a szintetizátoron szólaltatjuk meg a tangószerű dallamokat. A lemezre való feljátszás egy külön élmény, amit nagyon szeretek, hiszen több sávon ki lehet bontani a zenét, teljes zenei képet lehet adni a mondanivalóhoz.

A lemez egyik legszebb felvétele a visszafogott gitárbevezetővel kezdődő, majd váltott versmondással előadott Hazám című vers. A vissza-visszatérő női és férfihang nem engedi elkalandozni a figyelmet, a zenei kíséret pedig itt is illeszkedik a mondanivalóhoz.

A lemez zárótétele Joós Tamás – Kovács László: Cím nélkül című felvétele, melyet a lemezborítón is elkülönítettek az alkotók. Mégis, szerves egésszé áll össze ezzel a dallal az album, ugyanis szövege zárószóként, az előadók véleményalkotásaként is felfogható, egységgé kovácsolja a produkciót, s egyben hangulati feloldást is ad az album végén.

Az alkotókhoz küldött gratulációnk nevében álljon itt az utolsó felvétel szövegének néhány sora:

„Az éjjel hazafelé és nem volt haza... / az erő lassan elszivárog, / altisztek pörölnék velem / csak az marad csalóka reménynek / talán eltűnök hirtelen...”